

Onderzoek

Het effect van het peniele lichaamsbeeld op zelfwaardering en seksuele tevredenheid

Kenny Wolfs^{1,2}, Mels van Driel³, Eric Meuleman⁴

¹Open Universiteit, Faculteit Psychologie en Onderwijswetenschappen, Heerlen

²AltraCura, Geleen

³Universitair Medisch Centrum, Groningen

⁴Vrije Universiteit Medisch Centrum, Amsterdam

Samenvatting

Doel: In deze studie onderzoeken we de invloed van het peniele lichaamsbeeld op seksuele tevredenheid. Met het peniele lichaamsbeeld bedoelen we in deze studie de mate van tevredenheid over het uiterlijk van de penis. Ten tweede onderzoeken we of deze invloed een direct effect is of een indirect effect dat loopt via algemene zelfwaardering en de mate waarin het zelfbeeld afhangt van hoe men over zijn uiterlijk denkt (contingente zelfwaardering).

Methode: Honderd mannen met een minimum leeftijd van 18 jaar hebben online vragenlijsten over hun peniele lichaamsbeeld, tevredenheid met het seksleven en zelfwaardering ingevuld.

Resultaten: Het hebben van een negatief peniel lichaamsbeeld is geassocieerd met minder tevredenheid over het seksleven. Verder blijkt dat zelfwaardering, zowel algemene als contingente, geen effect heeft op de tevredenheid over het seksleven. Wel is het zo dat het hebben van een negatief peniel lichaamsbeeld naar verwachting samenhangt met een lagere algemene zelfwaardering en een hogere contingente zelfwaardering.

Discussie: Zelfwaardering is geen significante mediator voor het effect van het peniele lichaamsbeeld op seksuele tevredenheid. Mogelijk zou seksuele zelfwaardering, een specifieke vorm van zelfwaardering, een betere mediator zijn dan de vormen van zelfwaardering die wij hebben onderzocht. Aangezien dit het eerste onderzoek is naar deze relatie, doen wij suggesties voor de opzet van eventueel toekomstig onderzoek.

Conclusie: Dit onderzoek toont aan dat het peniele lichaamsbeeld een belangrijke voorspeller is van seksuele tevredenheid bij mannen

Tevredenheid met de seksuele relatie wordt als een barometer voor een goed huwelijk of een goede relatie beschouwd (Henderson-King & Veroff, 1994; Sprecher, 2002). Er zijn velerlei determinanten op het gebied van de tevredenheid over het seksleven, onder andere de frequentie van coitus, tot orgasme kunnen komen, wederkerige liefde binnen de relatie en een hoog opleidingsniveau (Gadassi et al., 2016; Haavio-Mannila & Kontula, 1997; McNulty, Wenner, & Fisher, 2016). Een andere vaak genoemde determinant is het lichaamsbeeld dat mensen hebben, hoe positief

ze denken over hun lichaam. Er is al veel onderzoek gedaan naar lichaamsbeeld en seksuele tevredenheid, bijvoorbeeld door Milhausen, Buchholz, Opperman & Benson (2015). Het is echter nog steeds niet duidelijk hoe deze relatie precies in elkaar steekt.

Lichaamsbeeld en seksuele tevredenheid

Het onderzoek naar de relatie tussen lichaamsbeeld en seksualiteit is vooral uitgevoerd in een populatie met fysieke klachten als multiple sclerose (Kolzet et al., 2015), rectale kanker (Benedict et al., 2016) of borstkanker (Boquiren et al., 2016). Onderzoek naar deze relatie in een populatie zonder fysieke klachten is vooralsnog vooral uitgevoerd onder vrouwen. Zo is gebleken dat de seksuele tevredenheid vooral hoog is bij vrouwen die veel vertrouwen hebben in hun lichaam (Pujols, Meston, & Seal, 2010). De tevredenheid is volgens deze studie ook hoog als er tijdens seks weinig afleidende gedachten over het eigen lichaam zijn. Ook hebben

Drs. K. Wolfs, promovendus psychologie

Dr. M.F. van Driel, uroloog, seksuoloog NWS

Prof. dr. E.J.H. Meuleman, hoogleraar Andrologische Urologie

Correspondentie: Drs. K. Wolfs, AltraCura BV, Gewandeweg 5, 6161 DJ Geleen.
E: k.wolfs@altracura.nl

Ontvangen: 25 februari 2016; Geaccepteerd: 25 juni 2017

vrouwen met relatief meer vertrouwen in hun eigen lichaamsbeeld meer seks en orgasmes, initiëren ze vaker seks, proberen ze in bed vaker nieuwe dingen uit, hebben ze vaker seks met het licht aan en plezieren ze hun partner relatief vaker (Ackard, Kearney-Cooke, & Peterson, 2000).

In 2007 constateerden Holt en Lyness dat er ook bij mannen een relatie bestaat tussen lichaamsbeeld en seksuele tevredenheid. Zij onderzochten met behulp van vragenlijsten het verband tussen lichaamsbeeld en seksuele tevredenheid bij mannen en vrouwen. Zij vonden dat dit verband voor mannen en vrouwen even sterk was en merkten op dat in relatietherapie ook naar het zelfbeeld van mannen zou moeten worden gekeken. Naast het hebben van een positief lichaamsbeeld, was het volgens Holt en Lyness voor het seksleven ook belangrijk dat mannen en vrouwen het idee hebben dat hun partner hen aantrekkelijk vindt. Davison en McCabe (2005) toonden eerder al aan dat een negatief zelfbeeld zowel bij mannen als vrouwen tot meer huwelijksproblemen leidt. Een van de redenen van deze huwelijksproblemen is het minder frequente seksuele contact. Dit gold vooral voor mannen van middelbare leeftijd. Vooral de lichaamsdelen die specifiek bij seks in het spel zijn, hebben invloed op de seksuele tevredenheid (Milhausen et al., 2015). Deze bevinding ligt in het verlengde van het literatuuronderzoek van Wylie en Eardley (2007). Zij concludeerden dat het beeld dat mannen van hun penis hebben, van invloed is op de kwaliteit van hun erectie en de mate van tevredenheid over hun seksleven. Het onderzoek van Wylie en Eardley betrof overigens een specifieke groep mannen, die meenden een kleine penis te hebben. De uitkomsten zeggen om die reden niet zoveel over het algemene verband tussen het peniele lichaamsbeeld en tevredenheid over het seksleven.

Lichaamsbeeld en zelfwaardering

In tegenstelling tot vrouwen, bij wie een negatief lichaamsbeeld volgens Furnham, Badmin, en Sneade (2002) funest is voor de zelfwaardering, is de literatuur betreffende mannen controversieel. Furnham, Badmin, en Sneade (2002) vonden geen relatie bij mannen, terwijl Olivardia, Pope Jr, Borowiecki en Cohane (2004) wel een duidelijke relatie vonden tussen zelfwaardering en de mate van gespierdheid. Ook uit later onderzoek bleek dat voor mannen gespierdheid en een lange penis belangrijk waren voor hun zelfwaardering betreffende hun uiterlijk (Tiggemann, Martins, & Churchett, 2008). Het lijkt er op dat het algemene lichaamsbeeld van mannen geen sterke correlatie heeft met hun zelfwaardering, maar dat het verband wel sterker wordt als het onderzoek zich richt op specifieke mannelijke lichaamsdelen zoals spieren en penis. De focus op het peniele lichaamsbeeld in deze studie lijkt dus gerechtvaardigd.

Een hoge seksuele zelfwaardering heeft volgens Ménard & Offman (2009) een positief effect op de tevredenheid met het seksleven.

In deze studie werd echter geen gebruik gemaakt van algemene zelfwaardering maar van seksuele zelfwaardering. Oattes en Offman (2007) toonden al aan dat seksuele zelfwaardering sterk samenhangt met algemene zelfwaardering. Ouder onderzoek toont eveneens een positief verband aan tussen algemene zelfwaardering en tevredenheid met het seksleven (Hally & Pollack, 1993). Een hogere zelfwaardering leidt volgens dit onderzoek niet alleen tot een grotere tevredenheid met het seksleven, maar ook tot meer seksuele ervaringen. Zelfwaardering zou dus een mediator kunnen zijn voor het verband tussen peniel lichaamsbeeld en de tevredenheid over het seksleven.

In deze studie onderzoeken wij niet alleen het algemene concept van zelfwaardering, maar ook de contingente zelfwaardering. Contingente zelfwaardering houdt in dat de zelfwaardering afhangt van een externe factor, bijvoorbeeld het feit dat mensen hun zelfwaarde ontleen aan hun academische vaardigheden, hun uiterlijk of de liefde voor God (Bos, Huijding, Muris, Vogel, & Biesheuvel, 2010; Crocker, Luhtanen, Cooper, & Bouvrette, 2003). In deze studie is het relevant om de zelfwaardering voor het uiterlijk te betrekken. Contingente zelfwaardering is ook een instabiele vorm van zelfwaardering. Concreet gezien houdt dit in dat als mensen positieve dingen horen over hun uiterlijk hun zelfwaardering zal stijgen. Even makkelijk kan deze zelfwaardering weer dalen na het horen van negatieve feedback over hun uiterlijk.

Dit onderzoek heeft twee doelen, met daarbij horende hypothesen. Het eerste doel richt zich specifiek op het beeld dat mannen hebben van hun eigen penis en de invloed hiervan op hun seksuele tevredenheid. Onze hypothese is dat als mannen ontevreden zijn over het uiterlijk van hun penis, en ze dus een negatief peniel lichaamsbeeld hebben, ze minder tevredenheid over hun seksleven zullen rapporteren.

Het tweede doel van ons onderzoek richt zich op de vraag of het verband tussen peniel lichaamsbeeld en de tevredenheid over het seksleven een directe is of dat deze wordt gemedieerd door algemene en/of contingente zelfwaardering.

Methode

Populatie

Proefpersonen voor deze studie zijn geworven via studenten van de Open Universiteit in hun eigen persoonlijke netwerk en via sociale media. De proefpersonen zijn geworven in het kader van een grotere studie naar het peniele lichaamsbeeld binnen een populatie van urologie-patiënten. Deze groep mannen zal in deze studie de controlegroep vormen. Hierdoor verkrijgen we een beeld van de algemene populatie vanuit verschillende beroepsgroepen en van verscheidene opleidingsniveaus. Via de sneeuwbal methode werden totaal 110 mannelijke proefpersonen geworven, allen ouder

dan 18 jaar en, voor zover bekend, zonder psychische stoornissen. Bij de uitnodiging van de proefpersonen werd specifiek gevraagd naar mannen zonder psychische stoornissen, en door middel van zelfselectie gaan wij ervan uit dat er geen ernstige psychische stoornissen in de populatie aanwezig zijn die van invloed kunnen zijn op de uitkomstmaten. Van deze 110 hebben er uiteindelijk 100 alle vragenlijsten ingevuld. Deze mannen hadden een gemiddelde leeftijd van 42,44 jaar ($SD = 12,02$) en waren grotendeels heteroseksueel ($n = 92$). Van de andere acht mannen betitelden zeven mannen zich als homoseksueel en één als biseksueel. Het grootste gedeelte van deze mannen had een relatie of was gehuwd ($n = 84$) terwijl de andere mannen ofwel vrijgezel ($n = 10$), gescheiden ($n = 5$) of weduwnaar ($n = 1$) waren.

Procedure

Proefpersonen werden via e-mail uitgenodigd om deel te nemen aan deze studie. In de mail stond een link naar de online vragenlijsten die in LimeSurvey geprogrammeerd waren. Na het lezen en digitaal ondertekenen van een *informed consent* vulden de proefpersonen de vragenlijsten in.

Meetinstrumenten

Peniel lichaamsbeeld

Om de tevredenheid over het uiterlijk van de penis te meten, is gebruik gemaakt van door De Haas et al. (2011) vervaardigde Peniele Dysmorphie Lijst. Deze vragenlijst is ontwikkeld om stoornissen in de lichaamsbeleving bij urologische patiënten te detecteren. De subschalen van de Peniele Dysmorphie Lijst zijn 'Uiterlijk', 'Psychosociaal functioneren', 'Seksueel functioneren' en 'Andere kenmerken', bijvoorbeeld de vraag of men een (cosmetische) operatie aan de penis heeft overwogen. De subschaal die wij in dit onderzoek gebruiken is die over het *Uiterlijk*. Deze omvat vragen naar de tevredenheid over de lengte en de dikte van de penis, hoezeer respondenten zich schamen over het uiterlijk van hun penis maar ook hoe belangrijk zij het uiterlijk van hun penis vinden bij seks. Proefpersonen kunnen een antwoord omcirkelen van 0 (geen klachten) tot en met 4 (extreem veel klachten). De volledige vragenlijst is te vinden in het appendix van het artikel van De Haas et al. (2011).

De Peniele Dysmorphie Lijst is ooit ontwikkeld in het kader van een studie naar de aanwezigheid van een stoornis in de lichaamsbeleving bij urologie-patiënten, waardoor de Peniele Dysmorphie Lijst een ideale manier is om specifieke klachten over het genitale lichaamsbeeld bij de man in kaart te brengen. Deze lijst is echter nog niet extern gevalideerd. Daarom hebben wij naast deze vragenlijst ook de BDD Y-BOCS SR-vragenlijst (Phillips, Hollander, Rasmussen, & Aronowitz, 1997; van Rood & Bouman, 2007) afgenomen bij onze proefpersonen. Deze vragenlijst is uitvoerig geëvalueerd op psychometrische eigenschappen (o.a. Phillips et al., 1997)

en kan dus dienen als een extern validatie-instrument voor de PDL in onze studie. Uit onze eigen dataset blijkt dat de totaalscore van de PDL een sterke samenhang vertoont met de totaalscore op de BDD Y-BOCS SR ($r = 0.367$; $p < .001$), terwijl de score op het onderdeel 'Uiterlijk' van de PDL ook een sterke samenhang vertoont met de score op het onderdeel 'Gedachten' van de BDD Y-BOCS SR ($r = -.271$; $p = .005$). Ook vertoont zowel de totale PDL evenals de subschaal 'Uiterlijk' een voldoende tot hoge interne consistentie met respectievelijk een Cronbach's alpha van .803 en .768.

Zelfwaardering

We hebben zelfwaardering gemeten op zowel een algemeen niveau alsook contingent zelfvertrouwen. Het algemene zelfvertrouwen is gemeten aan de hand van de Rosenberg Self-Esteem Scale (RSE, Rosenberg, 1965). Deze schaal bestaat uit tien onderdelen die een totaalscore opleveren die een globaal beeld van zelfvertrouwen representeert. De RSE heeft een sterke convergente validiteit (Robins, Hendin, & Trzesniewski, 2001), een sterke divergente validiteit, en een hoge interne consistentie en betrouwbaarheid (Everaert, Koster, Schacht, & De Raedt, 2010).

Contingente zelfwaardering afhankelijk van uiterlijk.

Dit is een van de zeven subschalen van de Contingencies of Self-Worth Scale (CSW), ontwikkeld door Crocker, Luhtanen, Cooper en Bouvrette, (2003). Zij vonden naast een goede test-hertest-betrouwbaarheid ook een goede convergente en discriminerende validiteit voor de subschaal 'contingente zelfwaardering afhankelijk van uiterlijk'.

Tevredenheid met het seksleven

Tevredenheid met het seksleven van mannen wordt in veel studies gemeten met de International Index of Erectile Functioning (IIEF, Rosen et al., 1997). Voor deze studie hebben we in dit verband de subschaal 'Algemene tevredenheid (Overall Satisfaction)' als uitkomstmaat gekozen. Deze subschaal bestaat uit twee vragen over de algemene tevredenheid met het seksleven gedurende de laatste vier maanden voor beantwoording en de tevredenheid over het seksleven met de partner. Op een vijf punts-Likertschaal geven respondenten aan of ze erg ontevreden (1) tot erg tevreden (5) waren. De schaal heeft een hoge interne consistentie voor alle subschalen, test-hertest-betrouwbaarheid en discriminerende validiteit (Rosen et al., 1997).

Statistische analyse van het mediatie-effect

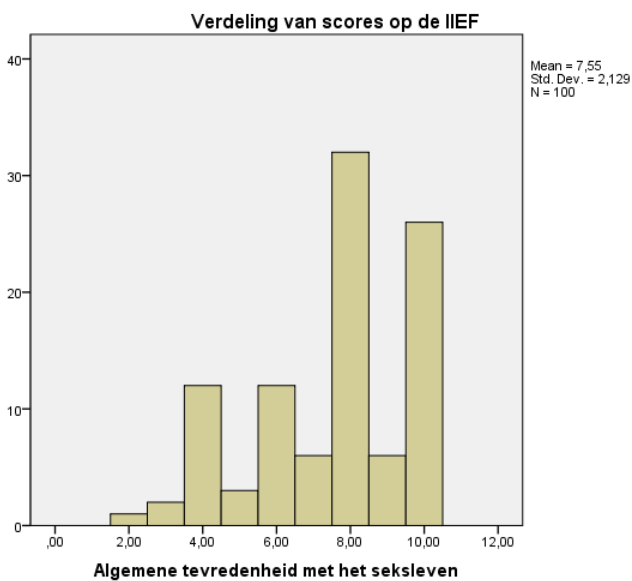
Het mediatie-effect is volgens de *bootstrap*-methode berekend volgens Hayes (2013). Bootstrapping houdt in dat er honderden willekeurige steekproeven, met teruglegging, van de beschikbare data worden gegenereerd. Op die manier kan bepaald worden of het effect in deze honderden gesimuleerde steekproeven voorkomt. Hiervoor hebben we gebruik gemaakt van de PROCESS-plugin in van SPSS die dit automatisch doet. We hebben als mediator zowel algemene zelfwaarde als contingente zelfwaarde die afhankelijk is van uiterlijk

lijk ingevoerd. Er is gebruik gemaakt van 1000 *bootstrap samples* in deze analyse, een aantal dat standaard wordt gebruikt.

Resultaten

Algemene tevredenheid met het seksleven

Zoals te zien in Figuur 1 is de onderzochte populatie over het algemeen tevreden met zijn seksleven. Zeven-tig procent van de ondervraagde mannen scoort minimaal een 7. Dat betekent dat er sprake is van geen tot slechts een milde disfunctie volgens de IIEF-criteria (Rosen et al., 1997). Ondanks de schuine verdeling naar rechts is er toch voldoende spreiding in de scores om een algemeen beeld te verkrijgen.

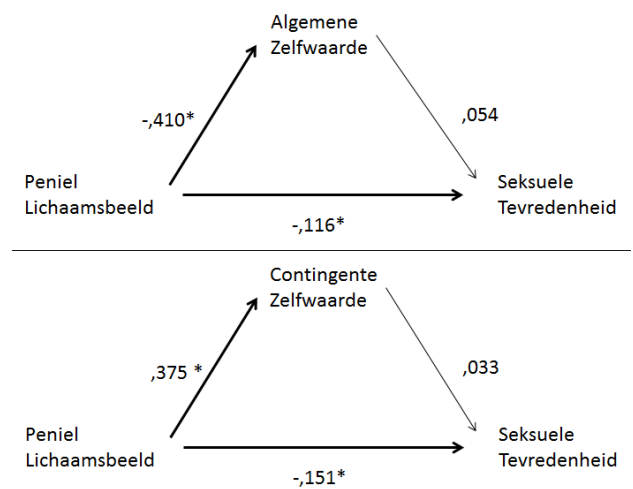
Figuur 1. Verdeling van de scores op de subschaal 'Algemene tevredenheid' van de IIEF

De invloed van het peniele lichaamsbeeld op seksuele tevredenheid

Een lineaire regressie van de scores op de subschaal Uiterlijk van de Peniele Dysmorphie Lijst als onafhankelijke variabele en de Algemene Tevredenheid subschaal van de IIEF is uitgevoerd met SPSS 22. Er werd een significant negatief verband gevonden tussen het hebben van een negatief peniel lichaamsbeeld en tevredenheid met het seksleven ($b = -2,88$; $p = .004$; $R^2 = .08$).

De mediërende invloed van zelfwaardering op de link tussen het peniele lichaamsbeeld en seksuele tevredenheid
 Vooraleer we het mediatie-effect zelf toetsen, geven we hieronder een algemeen beeld van de relatie tussen seksuele tevredenheid, het peniele zelfbeeld en zelfwaardering. In Tabel 1 staan de correlaties tussen deze drie verschillende factoren, waarbij zelfwaardering zowel wordt weergegeven als algemene zelfwaardering en contingente zelfwaardering.

Zoals te zien is in Figuur 2 geldt voor zowel de contingente als algemene zelfwaardering dat het peniele lichaamsbeeld invloed heeft op zelfwaarde en seksuele tevredenheid, maar dat zelfwaarde op zich geen invloed heeft op seksuele tevredenheid.

Figuur 2. Mediatie van zelfwaarde op het effect van het hebben van een negatief peniel lichaamsbeeld op tevredenheid met seksleven. Significante effecten ($b = .05$) zijn weergegeven met een dikkere lijn en een * naast hun regressie-coëfficiënt.

Ook hebben wij dezelfde analyse herhaald met de totaalscore op de IIEF als uitkomstmaat, om te kijken of het peniele lichaamsbeeld enkel een effect heeft op tevredenheid met het seksleven, of dat het ook een effect heeft op het bredere spectrum van erectiel functioneren. De moderatoren algemene zelfwaardering ($b = .02$; $t = -.03$; $p = .098$) en contingente zelfwaardering ($b = .71$; $t = 1.81$; $p = .07$) hebben geen effect op de totale IIEF-score. Voor zowel het model met algemene zelfwaardering ($b = -.29$; $t = -.65$; $p = .52$) als contingente waardering ($b = -.56$; $t = -1.31$; $p = .20$) had het pe-

Tabel 1. De correlatie tussen peniele zelfbeeld, contingente zelfwaardering, algemene zelfwaardering en tevredenheid met het seksleven

	Negatief Peniel lichaamsbeeld	Algemene zelfwaardering	Contingente zelfwaardering	Tevredenheid seksleven
Negatief Peniel lichaamsbeeld	-			
Algemene zelfwaardering	-.421**	-		
Contingente zelfwaardering	.345**	-.165	-	
Tevredenheid seksleven	-.288**	.211*	-.036	-

niele lichaamsbeeld geen effect op de totale IIEF-score, waardoor we besloten om de modellen met de totale IIEF-score als uitkomstmaat niet grafisch weer te geven.

Discussie

In dit onderzoek hebben wij aangetoond dat het peniele lichaamsbeeld van invloed is op de tevredenheid met het seksleven. Mannen die rapporteren dat ze ontevreden zijn over de lengte en de dikte van hun penis en belang hechten aan hoe hun penis eruit ziet tijdens de seks, geven aan dat ze minder tevreden zijn over hun seksleven. Deze bevinding bevestigt het onderzoek van Davison en McCabe (2005) en Milhausen et al. (2014), maar dan specifiek in relatie tot het peniele lichaamsbeeld in een niet-klinische populatie. Ook blijkt dat het peniele lichaamsbeeld niet samenhangt met erectiel functioneren, zoals gemeten met de totaalscore van de IIEF. Dit houdt in dat het peniele lichaamsbeeld een specifiek effect heeft op tevredenheid met het seksleven, en niet op seksuele beleving in het algemeen.

Het peniele lichaamsbeeld heeft ook effect op zelfwaardering. Dit is in de lijn der verwachting omdat de onderzoeken van Tiggeman et al. (2008) en Olivardia et al. (2004), al hadden aangetoond dat vooral typische mannelijke kenmerken (zoals bijvoorbeeld gespierdheid) samenhangen met algemene zelfwaardering.

Tevens blijkt er een verband tussen de mate van tevredenheid over het uiterlijk van de penis en de mate van contingente zelfwaardering. Dit betekent dat zelfwaardering vooral sterk afhangt van het peniel uiterlijk bij mannen die daar ontevreden over zijn en er tegelijkertijd veel waarde aan hechten. Met andere woorden, mannen met een negatief peniel lichaamsbeeld, laten hun zelfwaardering erg afhangen van het uiterlijk van hun penis. Het is in dit opzicht ook logisch dat mannen met een negatief peniel lichaamsbeeld een lage zelfwaardering hebben. In onze studie vonden wij geen effect van mediatie: zelfwaardering, zowel de contingente als de algemene bleek geen invloed te hebben op de tevredenheid met het seksleven. Dit is niet in overeenstemming met de literatuur (Ménard & Offman, 2009; Oattes & Offman, 2007). Deze discongruentie hangt mogelijk samen met het feit dat wij in tegenstelling tot Ménard en Offmann zijn uitgegaan van algemene zelfwaardering en niet van seksuele zelfwaardering. Dat seksuele zelfwaardering wel een succesvolle mediator kan zijn die een direct effect heeft op seksuele tevredenheid, blijkt ook uit het recentere onderzoek van Brassard, Dupuy, Bergeron en Shaver (2015). Studies die zowel focussen op algemene als seksuele zelfwaardering, zoals wij hebben gedaan, zijn zeldzaam. De studie van Gentzler en Kerns (2004) bijvoorbeeld vond wel een verband tussen algemene zelfwaardering en een negatief affect met betrekking tot seksuele ervaringen. Wij hebben gekozen om algemene in plaats van seksuele zelfwaardering te gebruiken, omdat er verscheidene studies zijn die een verband vinden tussen alge-

mene zelfwaardering en lichaamsbeeld (bijvoorbeeld Furnham et al., 2002; Olivardia et al., 2004). Naar ons weten zijn er geen studies die zich specifiek richten op het verband tussen seksuele zelfwaardering en lichaamsbeeld. Mogelijk had de mediator seksuele zelfwaardering wel een mediatie-effect opgeleverd door zijn verband met seksuele tevredenheid. Toekomstig onderzoek zou deze mediator ook kunnen invoegen in het model dat wij in deze studie getest hebben in de plaats van algemene of contingente zelfwaardering.

Een sterk punt van ons onderzoek is dat het heeft plaats gevonden bij een 'normale' Nederlandse populatie mannen tussen de 18 en 70 jaar, terwijl veel psychologisch onderzoek op dit terrein zich richt op studenten of patiënten. Wel moet gezegd worden dat wij uit gegaan zijn van een zelf gerapporteerde staat van psychische gezondheid. Of mensen niet een mentale aandoening hebben is niet gecheckt door bijvoorbeeld een arts of een psychologische vragenlijst. Ook hebben we door het gebruik van de Peniele Dismorfie Lijst kunnen insteken op verschillende aspecten van het peniele lichaamsbeeld, onder andere wat de proefpersonen vonden van het uiterlijk van hun penis, het belang dat ze hieraan hechten en mogelijke schaamtegevoelens.

Mogelijke beperkingen van ons onderzoek zijn dat de seksuele tevredenheid niet breed genoeg gemeten is met de beperkte subschaal 'Algemene tevredenheid' van de IIEF. In vervolgonderzoek zou dit wellicht uitgebreider bevraagd moeten worden, dat wil zeggen uitgesplitst naar de verschillende onderdelen van het seksleven. Verder was de steekproef beperkt tot maar 100 personen. Mogelijk heeft de studie hierdoor onvoldoende power om het effect van zelfwaardering op seksuele tevredenheid te meten. Bij een powerberekening voorafgaande aan het onderzoek hebben wij gerekend met een medium effectgrootte. Mogelijk is op populatieniveau het effect dat zelfwaardering op seksuele tevredenheid heeft echter maar klein. In dat geval zou een veel grotere steekproef nodig zijn dan in dit onderzoek is gebruikt. Als laatste is de steekproef, omdat hij geworven is via een aselechte sneeuwbalmethode, mogelijk ook geen zuivere weerspiegeling van de normale populatie.

Dit onderzoek is hoe dan ook een eerste studie naar de relatie tussen tevredenheid met het uiterlijk van de penis en tevredenheid met het seksleven. De mediator die in dit onderzoek onderzocht is, is zelfwaardering. Ook andere relevante mediators zouden in de toekomst onderzocht kunnen worden, zoals bijvoorbeeld gewicht en leeftijd. Gewicht is volgens recent onderzoek onlosmakelijk verbonden met het lichaamsbeeld van mannen (Milhausen et al., 2015). Een verband tussen leeftijd en tevredenheid met het seksleven en peniel lichaamsbeeld kon in onze studie niet aangetoond worden. In de toekomst zou het interessant kunnen zijn om de invloed van chronische ziektes op tevredenheid met het seksleven en peniel lichaamsbeeld te onderzoeken. Het is immers bekend dat mensen met een

chronische ziekte een lagere zelfwaardering hebben dan gezonde mensen (Seigel, Golden, Gough, Lashley, & Sacker, 1990). Bovendien gaan chronische ziektes en de behandeling daarvan, vaak gepaard met seksuele disfunctie (Verschuren, Enzlin, Dijkstra, Geertzen, & Dekker, 2010).

Voor dit onderzoek werden enkel mensen uitgenodigd zonder zelf gerapporteerde psychiatrische problematiek. Naar de mogelijk aanwezigheid van somatische comorbiditeit werd niet gevraagd, omdat enkel vrij zijn van psychische problematiek een inclusiecriteria was in deze studie. We hebben niet specifiek naar de somatische comorbiditeit gevraagd gezien het feit dat adolescenten met een chronisch aandoening of handicap niet minder seks hebben dan hun gezonde leeftijdsgenoten (Seigel et al., 1990; Suris & Parera, 2005). In analogie hiermee zou kunnen verwacht worden dat ook (oudere) volwassenen met een chronische aandoening ook niet gehinderd worden door hun chronische aandoening.

Vervolgonderzoek zou ook de aantrekkelijkheid van de partner bij mannen in een vaste relatie moeten meenemen als belangrijke component. Zoals eerder vermeld in de inleiding, bleek uit onderzoek van Holt en Lyness (2007) dat ook het beeld dat iemand heeft van zijn partner voor een deel uitmaakt hoe groot de seksuele tevredenheid is. In deze studie is deze component niet aan bod gekomen omdat het ging om introspectieve eigenschappen zoals het eigen peniele lichaamsbeeld en zelfwaarde. Vervolgonderzoek zou kunnen kijken of er een relatie is tussen tevredenheid met het eigen genitale lichaamsbeeld en dat van de partner bij mensen met een langdurige relatie. Een interessante vraag in deze context is ook of mannen tevredener zijn als de partner een positief beeld heeft van hun penis. Onderzoek toonde reeds aan dat vrouwen over het algemeen meer tevreden zijn over het uiterlijk van de penis van hun partner dan de man zelf en dat dit onafhankelijk is van de grootte van de penis of de leeftijd van de partner (Lever, Frederick, & Peplau, 2006). Het is op dit moment nog niet duidelijk of het beeld dat de partner heeft van de penis van invloed is op zelfwaardering of seksuele tevredenheid van de man.

Een andere suggestie voor toekomstig onderzoek is onderzoek te doen in een populatie van vrouwen, indien mogelijk in verscheidene leeftijdscategorieën. Uit de literatuur en dit onderzoek blijkt dat het peniele lichaamsbeeld voor mannen erg belangrijk is voor de mate van tevredenheid met het seksleven. Selecte studies laten zien dat ontevredenheid over het uiterlijk van de genitaliën ook kan leiden tot een verlaagde tevredenheid over het seksuele leven (Schick, Calabrese, Rima, & Zucker, 2010).

Literatuur

Ackard, D. M., Kearney-Cooke, A., & Peterson, C. B. (2000). Effect of body image and self-image on women's sexual behaviors. *International Journal of Eating Disorders*, 28, 422-429.

- Benedict, C., Philip, E. J., Baser, R. E., Carter, J., Schuler, T. A., Jandorf, L., . . . Nelson, C. (2016). Body image and sexual function in women after treatment for anal and rectal cancer. *Psycho-Oncology*, 25, 316-323.
- Boquiren, V. M., Esplen, M. J., Wong, J., Toner, B., Warner, E., & Malik, N. (2016). Sexual functioning in breast cancer survivors experiencing body image disturbance. *Psycho-Oncology*, 25, 66-76.
- Bos, A. E., Huijding, J., Muris, P., Vogel, L. R., & Biesheuvel, J. (2010). Global, contingent and implicit self-esteem and psychopathological symptoms in adolescents. *Personality and Individual Differences*, 48, 311-316.
- Brassard, A., Dupuy, E., Bergeron, S., & Shaver, P. R. (2015). Attachment insecurities and women's sexual function and satisfaction: The mediating roles of sexual self-esteem, sexual anxiety, and sexual assertiveness. *The Journal of Sex Research*, 52, 110-119.
- Crocker, J., Luhtanen, R. K., Cooper, M. L., & Bouvrette, A. (2003). Contingencies of self-worth in college students: theory and measurement. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85, 894.
- Davison, T. E., & McCabe, M. P. (2005). Relationships between men's and women's body image and their psychological, social, and sexual functioning. *Sex Roles*, 52, 463-475.
- De Haas, M., Agenant, M., Gijs, L., Eeckhout, G., Visser, G., & Meuleman, E. (2011). Stoornis van de genitale lichaamsbeleving bij mannen. Ontwikkeling van een vragenlijst. *Tijdschrift voor Seksuologie*, 35, 219-231.
- Everaert, J., Koster, E. H. W., Schacht, R., & De Raedt, R. (2010). Evaluatie van de psychometrische eigenschappen van de Rosenberg zelfwaardeschaal in een poliklinisch psychiatrische populatie. *Gedrags therapie*, 43, 307-317.
- Furnham, A., Badmin, N., & Sneade, I. (2002). Body image dissatisfaction: Gender differences in eating attitudes, self-esteem, and reasons for exercise. *The Journal of Psychology*, 136, 581-596.
- Gadassi, R., Bar-Nahum, L. E., Newhouse, S., Anderson, R., Heiman, J. R., Rafaeli, E., & Janssen, E. (2016). Perceived partner responsiveness mediates the association between sexual and marital satisfaction: A daily diary study in newlywed couples. *Archives of Sexual Behavior*, 45, 109-120.
- Gentzler, A. L., & Kerns, K. A. (2004). Associations between insecure attachment and sexual experiences. *Personal relationships*, 11, 249-265.
- Haavio-Mannila, E., & Kontula, O. (1997). Correlates of increased sexual satisfaction. *Archives of Sexual Behavior*, 26, 399-419.
- Hally, C. R., & Pollack, R. (1993). The effects of self-esteem, variety of sexual experience, and erotophilia on sexual satisfaction in sexually active heterosexuals. *Journal of Sex Education and Therapy*, 19, 183-192.
- Hayes, A. F. (2013). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. Guilford Press.
- Henderson-King, D. H., & Veroff, J. (1994). Sexual satisfaction and marital well-being in the first years of marriage. *Journal of Social and Personal Relationships*, 11, 509-534.
- Holt, A., & Lyness, K. P. (2007). Body image and sexual satisfaction: Implications for couple therapy. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 6, 45-68.
- Kolzet, J., Quinn, H., Zemon, V., Tyry, T., Marrie, R., Foley, F., & Flood, S. (2015). Predictors of body image related sexual dysfunction in men and women with multiple sclerosis. *Sexuality and Disability*, 33, 63-73.
- Lever, J., Frederick, D. A., & Peplau, L. A. (2006). Does size matter? Men's and women's views on penis size across the lifespan. *Psychology of Men & Masculinity*, 7, 129.
- McNulty, J. K., Wenner, C. A., & Fisher, T. D. (2016). Longitudinal associations among relationship satisfaction, sexual satisfaction, and frequency of sex in early marriage. *Archives of Sexual Behavior*, 45, 85-97.

- Ménard, A. D., & Offman, A. (2009). The interrelationships between sexual self-esteem, sexual assertiveness and sexual satisfaction. *The Canadian Journal of Human Sexuality, 18*, 35.
- Milhausen, R. R., Buchholz, A. C., Opperman, E. A., & Benson, L. E. (2015). Relationships between body image, body composition, sexual functioning, and sexual satisfaction among heterosexual young adults. *Archives of Sexual Behavior, 44*, 1621-1633.
- Oattes, M. K., & Offman, A. (2007). Global self-esteem and sexual self-esteem as predictors of sexual communication in intimate relationships. *The Canadian Journal of Human Sexuality, 16*, 89.
- Olivardia, R., Pope Jr, H. G., Borowiecki III, J. J., & Cohane, G. H. (2004). Biceps and Body Image: The Relationship Between Muscularity and Self-Esteem, Depression, and Eating Disorder Symptoms. *Psychology of Men & Masculinity, 5*, 112.
- Phillips, K. A., Hollander, E., Rasmussen, S. A., & Aronowitz, B. R. (1997). A severity rating scale for body dysmorphic disorder: development, reliability, and validity of a modified version of the Yale-Brown Obsessive Compulsive Scale. *Psychopharmacology Bulletin; Psychopharmacology Bulletin*.
- Pujols, Y., Meston, C. M., & Seal, B. N. (2010). The association between sexual satisfaction and body image in women. *The Journal of Sexual Medicine, 7*, 905-916.
- Robins, R. W., Hendin, H. M., & Trzesniewski, K. H. (2001). Measuring global self-esteem: Construct validation of a single-item measure and the Rosenberg Self-Esteem Scale. *Personality and Social Psychology Bulletin, 27*, 151-161.
- Rosen, R. C., Riley, A., Wagner, G., Osterloh, I. H., Kirkpatrick, J., & Mishra, A. (1997). The international index of erectile function (IIEF): a multidimensional scale for assessment of erectile dysfunction. *Urology, 49*, 822-830.
- Rosenberg, M. (1965). Rosenberg self-esteem scale (RSE). *Acceptance and commitment therapy. Measures Package, 61*.
- Schick, V. R., Calabrese, S. K., Rima, B. N., & Zucker, A. N. (2010). Genital appearance dissatisfaction: Implications for women's genital image self-consciousness, sexual esteem, sexual satisfaction, and sexual risk. *Psychology of Women Quarterly, 34*, 394-404.
- Seigel, W. M., Golden, N. H., Gough, J. W., Lashley, M. S., & Sacker, I. M. (1990). Depression, self-esteem, and life events in adolescents with chronic diseases. *Journal of Adolescent Health Care, 11*, 501-504.
- Sprecher, S. (2002). Sexual satisfaction in premarital relationships: Associations with satisfaction, love, commitment, and stability. *Journal of sex research, 39*, 190-196.
- Suris, J.-C., & Parera, N. (2005). Sex, drugs and chronic illness: health behaviours among chronically ill youth. *The European Journal of Public Health, 15*, 484-488.
- Tiggemann, M., Martins, Y., & Churchett, L. (2008). Beyond Muscles Unexplored Parts of Men's Body Image. *Journal of Health Psychology, 13*, 1163-1172.
- van Rood, Y., & Bouman, T. (2007). De Nederlandstalige versie van Yale-Brown Obsessive Compulsive Scale voor Body Dysmorphic Disorder (BDD-YBOCS NL). *Gedragstherapie, 40*, 217.
- Verschuren, J. E., Enzlin, P., Dijkstra, P. U., Geertzen, J. H., & Dekker, R. (2010). Chronic disease and sexuality: a generic conceptual framework. *Journal of sex research, 47*, 153-170.
- Wylie, K. R., & Eardley, I. (2007). Penile size and the 'small penis syndrome'. *BJU international, 99*(6), 1449-1455.

Financiering

Deze studie is gefinancierd door de Nederlandse Wetenschappelijke Vereniging voor Seksuologie (NVVS).

Summary

The effect of the penile body image on self-esteem and sexual satisfaction

In this research, two determinants of sexual satisfaction were investigated. Firstly, the influence of how satisfied men are about their penile appearance, also called the penile body image, and secondly whether this relationship is mediated through self-esteem. A hundred men with a minimum age of 18 completed our online questionnaires on penile body image, sexual satisfaction and self-esteem. Having a negative penile body image correlated negatively with sexual satisfaction. Mediation analyses showed that having low self-esteem does not mediate this relationship. Our analyses did show that having a negative penile body image correlates negatively with global self-esteem.

Keywords: body image, penis, sexual satisfaction, self-esteem

Trefwoorden: lichaamsbeeld, penis, seksuele tevredenheid, zelfwaardering